

**Sprawozdanie z działalności Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej w Sicienku
za okres I-XII 2011 roku oraz potrzeby na 2012 rok.**

Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sicienku w 2011 r. realizował zadania zlecone gminie oraz zadania własne zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 marca 2004 r. (j. t. Dz. U. z 2009 r. Nr 175, poz.1362 z późn. zm.) oraz zgodnie z ustaleniami Rady Gminy Sicienko.

Na realizację zadań pomocy społecznej w 2011 roku wydatkowano łącznie **1.304.574 zł**, w tym:

- z budżetu gminy kwotę **626.045zł** (48% budżetu),
- z budżetu wojewody **545.903 zł** (42% budżetu); w tym dotacje: dożywianie- **138.177**
- dotacje z innych źródeł na pozostałe działania - **132.626 zł** (10% budżetu)

Realizacja świadczeń za 2011 rok:

1. zasiłki stałe - 108.815 zł (32 osoby)
2. zasiłki okresowe - 43.918 zł (49 osoby)
3. składki na ubezpieczenie zdrowotne - 8.567zł (30osób) kwotę należną za grudzień 2011 roku przekazaliśmy, w związku z brakiem środków finansowych na ten cel, dopiero w styczniu 2012 roku
4. zasiłki celowe - 73.361zł (183 osoby)
5. wieloletni program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”-208.177 zł, w tym:
  - zasiłki celowe na zakup żywności-80.921 (124osób)
  - posiłki w szkołach-82.256 zł (281 osób, w tym 280 dzieci)
  - zakup wyposażenia dla kuchni i stołówek szkolnych-45.000zł
6. specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi-16.765 zł (40 osób)
7. usługi opiekuńcze dla osób starszych, niepełnosprawnych, samotnych (koszty zatrudnionych opiekunek)- 64.544 zł (11 osób), w tym 337zł w formie składek przekazane było w 2012 roku, w związku z brakiem środków finansowych, więc faktyczne wydatkowanie wyniosło 64.207zł
8. koszty działalności punktu interwencji kryzysowej-6.660 zł (72 konsultacje)
9. organizacja Wieczery Wigilijnej dla osób starszych, samotnych, niepełnosprawnych-2.940 zł (koszty transportu pokryte przez Urząd Gminy w Sicienku)
10. koszty uposażenia osób wykonujących prace społecznie użyteczne na terenie gminy Sicienko-10.438 zł (20 osób)
11. koszty odpłatności za pobyt mieszkańców gminy w domu pomocy społecznej-55.220 zł (3 osoby)
12. potwierdzanie prawa do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych -63zł (5 decyzji)

13. wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd- 12.062 zł (2 osoby)
14. stypendia szkolne-92.175 (104 uczniów)
15. Pomoc kierowana do osób lub rodzin rolniczych, których gospodarstwa poniosły szkody w wyniku huraganu lub deszczu nawalnego oraz przymrozków wiosennych w 2011 roku- 22.500zł (9 osób)

LICZBA RODZIN I OSÓB OBJĘTYCH POMOCA SPOŁECZNĄ

Wyszczególnienie	Liczba osób, którym przyznano decyzją świadczenie	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych i zadań własnych	522	278	929
Świadczenia przyznane w ramach zadań zleconych	42	42	96
Świadczenia przyznane w ramach zadań własnych	504	263	900
Pomoc udzielona w postaci pracy socjalnej	x	301	983

POWODY PRYZNANIA POMOCY

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
UBÓSTWO	154	501
SIEROCTWO	0	0
BEZDOMNOŚĆ	6	7
POTRZEBA OCHRONY MACIERZYŃSTWA	107	545
w tym: wielodzietność	70	401
BEZROBOCIE	122	452
NIEPEŁNOSPRAWNOŚĆ	111	326
DŁUGOTRWAŁA LUB CIĘŻKA CHOROBA	78	216
BEZRADNOŚĆ W SPRAWACH OPIEK - WYCH. I PROWADZENIA GOSPODARSTWA DOMOWEGO - OGÓŁEM	96	325
W TYM:	28	99
RODZINY NIEPEŁNE		
RODZINY WIELODZIENTNE	22	135
PRZEMOC W RODZINIE	11	52
ALKOHOLIZM	41	129

Powód trudnej sytuacji życiowej	Liczba rodzin	Liczba osób w rodzinach
NARKOMANIA	1	2
TRUDNOŚCI W PRZYSTOSOWANIU DO ŻYCIA PO OPUSZCZENIU ZAKŁADU KARNEGO	11	15
ZDARZENIE LOSOWE	5	14

Główne problemy:

Bezrobocie

Na dzień 31 grudnia 2011 roku w Powiatowym Urzędzie Pracy w Bydgoszczy zarejestrowanych było: ogółem -391 bezrobotnych z terenu gminy- w tym 224 kobiety i 167 mężczyzn; 63 uprawnionych do zasiłku (35 kobiet i 28 mężczyzn). W tej grupie długotrwale bezrobotni stanowią 161 osób (99 kobiet i 62 mężczyzn). Najwięcej osób bezrobotnych posiada wykształcenie gimnazjalne i niższe-133 osoby, zasadnicze zawodowe-140 osób, z pozostałym wykształceniem-118 osób. Rozpatrując strukturę wiekową należy zauważyć, że największą liczbę bezrobotnych stanowią osoby w przedziale wiekowym od 25 do 34 lat -119 osób oraz do 24 lat-92 osoby, następnie w wieku 35-44 jest ich 83 i 62 osoby w wieku 45-54, 29 osób w wieku 55-59 i 6 powyżej 60 lat.

Z pomocy Ośrodka skorzystały 122 rodziny (452 osób w rodzinach) z występującym problemem bezrobocia. Pomoc ww grupie świadczona była w postaci:

- świadczeń pieniężnych (zasiłków okresowych i celowych)
- pracy socjalnej, mającej na celu aktywizację zawodową, w tym kierowanie do pracy, motywowanie do poszukiwania zatrudnienia we własnym zakresie, zarejestrowania się jako bezrobotni w PUP, kierowanie do prac społecznie użytecznych, motywowanie do podnoszenia kwalifikacji zawodowych, poprzez uczestnictwo w kursach i szkoleniach organizowanych przez PUP i inne podmioty wspierające osoby bezrobotne i poszukujące pracy.

Alkoholizm

W 2011 roku 41 rodzinom dotkniętym problemem alkoholowym i 129 osobom w tych rodzinach udzielano pomocy z tut. Ośrodka. Wsparcie to było realizowane w postaci dożywiania dzieci, pomocy finansowej, najczęściej udzielanej w formie rzeczowej, np. żywności, opału, leków, pomocy w zakupie podręczników i przyborów szkolnych oraz pracy socjalnej. Celem ww pracy socjalnej była pomoc zarówno osobom uzależnionym, jak i członkom ich rodzin – osobom współuzależnionym. Działania z tymi osobami są podejmowane w zakresie motywowania do zachowania abstynencji i podjęcia leczenia odwykowego, wsparcia terapeutycznego, kierowania do Rodzinnego Punktu Konsultacyjnego w Sicienku oraz kierowania spraw na drogę sądową. W celu zniwelowania problemów alkoholowych na terenie gminy tut. Ośrodek ściśle współpracuje z Gminną Komisją Rozwiązywania Problemów Alkoholowych w Sicienku. Praca z tą grupą osób to

proces długofalowy, wiążący się z odmiennymi problemami niż w przypadku innych klientów i wymaga zrozumienia zarówno choroby, jak i chorej osoby. Mimo szeregu podejmowanych działań na rzecz tych rodzin bardzo często efekty naszej pracy są niweczone, w związku z powrotem osób uzależnionych do nałogu. W obliczu tego typu zachowań zachodzi konieczność odnawiania pracy od podstaw.

Przemoc domowa

W ubiegłym roku prowadzono 15 Niebieskich Kart w rodzinach, w których stosowana jest przemoc. W 2011 roku założono 10 nowych Niebieskich Kart. Pomoc w powyższej formie realizowana, była w związku z ustawą o pomocy społecznej oraz ustawą o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie. W czerwcu 2011 roku powołany został Gminny Zespół Interdyscyplinarny w Sicienku, w skład którego wchodzi przedstawiciele: ośrodka pomocy społecznej, policji, służby zdrowia, gminnej komisji rozwiązywania problemów alkoholowych, placówek oświatowych, służby kuratorskiej oraz specjalista ds. przemocy. Zadaniem Zespołu jest integrowanie i koordynowanie działań ww podmiotów i specjalistów w zakresie przeciwdziałania przemocy w rodzinie, poprzez: diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie, podejmowanie działań w środowisku zagrożonym przemocą, mającym na celu przeciwdziałanie temu zjawisku, inicjowanie interwencji ww środowisku, rozpowszechnianie informacji o instytucjach, osobach i możliwościach udzielenia pomocy, inicjowanie działań w stosunku do osób stosujących przemoc w rodzinie.

Bezradność w sprawach opiekuńczo-wychowawczych i prowadzeniu gospodarstwa domowego

Problem ten występował w 96 rodzinach, w tym w 22 wielodzietnych i 28 niepełnych. W wielu przypadkach jest powiązany z występowaniem w rodzinie alkoholizmu, przemocy, długotrwałego bezrobocia. Bezradność rodziców niesie za sobą wiele zagrożeń w stosunku do wychowywanego potomstwa. Dzieci są zaniedbywane przez rodziców w różnych sferach życia - zabezpieczania podstawowych potrzeb: bytowych (wyżywienie, stosowne do warunków atmosferycznych ubranie, odpowiednie warunki lokalowe), emocjonalnych (brak zainteresowania dzieckiem, czasem jemu poświęconym, braki w zapewnieniu dostatecznego wsparcia emocjonalnego), edukacyjnych (brak kontaktów ze szkołą i niskie zainteresowanie edukacją dziecka), kulturalnych (ograniczone korzystanie z dóbr kultury, niskie wyposażenie dziecka w prawidłowe kody językowe) oraz zapewnienia opieki i profilaktyki zdrowotnej. W 2011 roku skierowano do sądu 2 wnioski o wgląd w sytuację rodzin i prośbą o podjęcie interwencji w funkcjonowanie rodziny. Rodziny otrzymały nadzór kuratorski. Niepojętym faktem jest powielanie wzorców wyniesionych z domu, polegających na braku umiejętności radzenia sobie w różnych sytuacjach, oczekiwaniu ingerencji i pomocy w wielu sprawach, które z powodzeniem mogłyby być rozwiązane we własnym zakresie. Często też dochodzi do wyuczania u dzieci postaw roszczeniowych, które w konsekwencji prowadzą do uzależnienia od instytucji pomocowych.

Osoby starsze, niepełnosprawne, samotne wymagające pomocy ze względu na stan zdrowia lub wiek

Osoby starsze, niepełnosprawne, schorowane i samotne nie są w stanie samodzielnie funkcjonować i wymagają opieki osób innych. Często rodzina zaniedbuje obowiązki opiekuńcze wobec tych osób i nie interesuje się nimi lub nie jest w stanie zapewnić im opieki. Zapewnienie takiej pomocy jest zadaniem obowiązkowym gminy. Pomoc tej grupie osób, ma celu podjęcie działania, które w sposób planowy i celowy mają wpłynąć na poprawę ich sytuacji życiowej. Polityka społeczna zakłada działania na rzecz praw tej kategorii ludzi. Dotyczy to ochrony zdrowia, organizacji czasu wolnego, pomocy obłożnie chorym, pracy socjalnej, kształtowania odpowiednich warunków mieszkaniowych, pomocy instytucjonalnej oraz warunków materialnych. Zadania te realizujemy poprzez usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania osoby (są to czynności pielęgnacyjno-opiekuńcze oraz gospodarcze), natomiast w przypadku konieczności zapewnienia całodobowej opieki, poprzez skierowanie do domu pomocy społecznej. W 2011 roku pomoc w formie usług opiekuńczych świadczona była w 14 rodzinach dla 15 osób (łącznie z usługami wykonywanymi w ramach prac społecznie użytecznych). Cztery osoby w 2011 roku przebywały w domach pomocy społecznej. Za trzy osoby wnosimy odpłatność, jedna pokrywała całkowity koszt ze swoich dochodów. Miesięczna średnia opłata za pobyt w domu pomocy społecznej kształtuje się obecnie w granicach ok. 2.760 zł. W 2012 roku kolejna osoba została umieszczona w domu pomocy społecznej dla osób przewlekle psychicznie chorych oraz zostały złożone dwa nowe wnioski o dps. Podobnie jak latach poprzednich współpracowaliśmy z GOPS w Białych Błotach, dzięki czemu 11 osób niepełnosprawnych intelektualnie z terenu Gminy Sicienko bezpłatnie uczestniczy w Warsztatach Terapii Zajęciowej „Dąb” w Białych Błotach. Pomagamy też rodzinom i osobom w kierowaniu osób wymagających okresowo opieki i pielęgnacji do zakładów pielęgnacyjno-opiekuńczych, kierowaniu do instytucji orzekających o niepełnosprawności.

Sytuacja mieszkaniowa

Ważnym problemem jest niewystarczająca ilość mieszkań socjalnych i komunalnych dla osób o niskich dochodach. Posiadanie własnego mieszkania jest jedną z podstawowych potrzeb każdej rodziny. Zamieszkiwanie wielu osób, a czasami kilku rodzin w jednym lokalu, często rodzi konflikty i nieporozumienia. W obecnej sytuacji gmina nie dysponuje lokalami, w celu zapewnienia izolacji ofiarom przemocy domowej czy dla osób, które tracą mieszkania w wyniku zdarzeń losowych. W sytuacjach szczególnych osoby wymagające pomocy w formie schronienia, kierowane są do schronisk bądź noclegowni. Koszty pobytu w ww instytucjach wynoszą ok. 20,00-30,00zł za osobodzień, są pokrywane ze środków przeznaczonych na realizację zasiłków celowych.

Praca socjalna

W realizacji zadań pomocy społecznej główny nacisk kładziony jest na pracę socjalną, czyli całokształt działań mających na celu pomoc osobom i rodzinom we wzmacnianiu lub odzyskiwaniu zdolności do funkcjonowania w społeczeństwie poprzez pełnienie odpowiednich ról społecznych oraz tworzenie warunków sprzyjających temu celowi. Efektem pracy socjalnej jest zmierzanie do życiowego usamodzielnienia osób i rodzin oraz ich integracji ze środowiskiem. Praca ta świadczona była głównie poprzez szeroko rozumiane : poradnictwo, mediacje, aktywizację zawodową i społeczną oraz wsparcie, Z tej formy pomocy skorzystało w 2011 roku 301 rodzin.

Pozostała działalność:

1. **Prace społecznie użyteczne** – forma pomocy skierowana do osób bezrobotnych, korzystających z pomocy społecznej, której celem jest aktywizacja ww osób oraz nabycie przez nich podstawowych umiejętności pracowniczych; koszt prac jest w 60% refundowany przez urząd pracy. Prace te w 2011 roku były wykonywane w Gminnym Ośrodku Kultury, Urzędzie Gminy, Zakładzie Komunalnym i Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej. Obejmowały prace porządkowe, remontowe i opiekuńcze. W przeciągu roku do prac społecznie użytecznych skierowano 20 osób. Koszt wykonywania prac wyniósł łącznie 24.010 zł, z tego koszty własne-10.438zł.
2. Wspólnie ze Szkołą Podstawową w Trzemiętowie zorganizowaliśmy **Wigilię** dla 81 osób- mieszkańców miejscowości Trzemiętowo, Trzemiętówko, Wierzchucinek, Wierzchucice, Murucin, Słupowo i Łukowiec po 70 roku życia oraz niepełnosprawnych i samotnych z terenu gminy. Całkowity koszt organizacji Wieczery Wigilijnej wyniósł 2.940 zł (UG w Sicienku pokrył koszty transportu).
3. **Punkt Interwencji Kryzysowej**, który świadczył pomoc dla rodzin i osób dotkniętych przemocą i znajdujących się w sytuacji kryzysu. W punkcie udzielał pomocy psycholog oraz specjalista ds. przemocy, łącznie w 2011 roku odbyły się 72 konsultacje. Koszt działalności w 2011 roku-6.660zł.
4. W ubiegłym roku Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w Sicienku realizował projekt systemowy **Wyjść z cienia w ramach Programu Operacyjnego Kapitał Ludzki. Projekt jest współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego**. W 2011 roku wzięły w nim udział 23 osoby i ich otoczenie (17 kobiet i 6 mężczyzn). Głównym celem była poprawa funkcjonowania 23 osób i ich otoczenia w rodzinach zagrożonych wykluczeniem społecznym, w tym także osób niepełnosprawnych. Projekt zakładał nabycie i podniesienie umiejętności opiekuńczo – wychowawczych, zwiększenie kompetencji społecznych i samodzielności życiowej wśród uczestników projektu, podniesienie umiejętności w zakresie orientacji zawodowej i poszukiwania pracy, wzmocnienie kadr, upowszechnienie pracy socjalnej, wsparcie finansowe uczestników projektu poprzez wypłatę zasiłków. Całość projektu opiewała na kwotę 147.411,02zł, wkład własny 14.875,51zł. Wkład własny stanowiły środki na realizację prac społecznie użytecznych, zasiłki z pomocy społecznej, fundusz świadczeń socjalnych, kilometrówka pracownika socjalnego zatrudnionego w ramach projektu, część trzynastego wynagrodzenia, dotycząca dodatków finansowanych z PO KL pracowników zajmujących się realizacją projektu oraz wkład niefinansowy w formie użyczenia sali szkoleniowej przez Gminny Ośrodek Kultury w Sicienku. Podczas realizacji projektu napotkaliśmy duże trudności, związane z negatywnym nastawieniem jego uczestników do prób wprowadzania w ich rodzinach właściwych wzorców postępowania, stawianych wymagań, frekwencją w różnych formach wsparcia. W styczniu 2012 roku odbyła się kontrola projektu przez Regionalny Ośrodek Pomocy Społecznej w

Toruniu. Kontrola wypadła pozytywnie, środki finansowe zostały wydatkowane zgodnie z przeznaczeniem.

Zatrudnienie w Gminnym Ośrodku Pomocy Społecznej w Sicienku:

- Kierownik-1 etat
- Główny księgowy –1/2 etatu
- Referent ds. księgowości i stypendiów szkolnych-1 etat
- Pracownicy socjalni - 5 etatów na koniec 2011 roku, opiekunki domowe - 4 opiekunki zatrudnione na umowę o pracę i 1 zatrudniona na umowę- zlecenie, świadczące usługi opiekuńcze w miejscu zamieszkania osób starszych, samotnych, niepełnosprawnych (5 osób)
- Konsultanci-umowy cywilno-prawne: psychiatra, psycholog, specjalista ds. przemocy, pedagog-terapeuta - w ramach specjalistycznych usług opiekuńczych i Punktu Interwencji Kryzysowej, radca prawny, informatyk.

Potrzeby na 2012 rok w zakresie realizacji świadczeń:

1. zasiłki stałe-plan budżetu -79.100zł, wykonanie za I kwartał bieżącego roku 30.249,97zł. Posiadane środki nie zapewniają realizacji zadania do końca roku. O braku środków na ten cel (ok. 50.000zł) systematycznie informowany jest Wydział Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego, który w imieniu wojewody przyznaje dotacje na realizację zasiłków stałych.
2. zasiłki okresowe- plan budżetu -18.400zł, wykonanie za I kwartał bieżącego roku 11.358,35zł. Brakujące środki ok. 36.000zł; również w tym zakresie informowany jest Wydział Polityki Społecznej Kujawsko-Pomorskiego Urzędu Wojewódzkiego, który w imieniu wojewody przyznaje dotacje na realizację zasiłków okresowych.
3. składki na ubezpieczenie zdrowotne - plan budżetu – 7.300zł, wykonanie za I kwartał bieżącego roku 2.727,14zł. Przyznane środki nie zabezpieczają przewidywanych potrzeb w tym zakresie, braki wynoszą ok. 2.400zł.
4. zasiłki celowe - plan budżetu 84.193zł, wykonanie za I kwartał bieżącego roku 10.670zł, posiadane środki zapewniają realizację podstawowych potrzeb mieszkańców gminy (m.in. pomoc na opał, żywność, koszty leczenia, opłaty za energię elektryczną, opłaty za pobyt w schronisku)
5. wieloletni program „Pomoc państwa w zakresie dożywiania”- plan budżetu 161.400zł, w tym 91.400zł z budżetu Wojewody, 70.000zł środki własne. Wykonanie za I kwartał bieżącego roku wyniosło 25.600zł, posiadane środki zapewniają realizację zadania.
6. specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi - plan budżetu - 16.100zł, wykonanie za I kwartał bieżącego roku 3.350zł. Z uwagi na konieczność

wprowadzenia dodatkowej formy wsparcia w postaci indywidualnej terapii w wybranych rodzinach planujemy wystąpienie do Wojewody o zwiększenie środków na ten cel.

7. punkt interwencji kryzysowej- plan budżetu -7.812zł, wykonanie za I kwartał bieżącego roku 1.080zł. Posiadane środki zapewniają realizację zadania.
8. organizacja Wieczery Wigilijnej dla osób starszych, samotnych, niepełnosprawnych- plan budżetu 4.500zł, posiadane środki zapewniają realizację zadania.
9. prace społecznie użyteczne - plan budżetu 18.930zł, wykonanie za I kwartał bieżącego roku 4.752,30zł. Posiadane środki zapewniają realizację zadania.
10. koszty odpłatności za pobyt mieszkańców gminy w domach pomocy społecznej - 90.000zł, wykonanie za I kwartał bieżącego roku 13.330,34zł. W kwocie tej nie uwzględniono kosztu pobytu 1 osoby w dps w m-u marcu br., bowiem faktura za marzec wystawiana jest dopiero w na początku kolejnego miesiąca. Ponadto w marcu br. kolejna osoba została umieszczona w dps, a 2 osoby złożyły wnioski o skierowanie do dps, w tym dla jednej osoby wydano już decyzję skierującą do dps dla osób przewlekłe somatycznie chorych. W przypadku, gdy oczekujące osoby zostaną umieszczone w dps, zabraknie środków na ten cel. Braki w tym zakresie wynoszą ok. 10.000zł. Niestety także u nas zauważalne jest zjawisko przerzucania obowiązku opieki nad niepełnosprawnymi, nieporadnymi, niepełnosprawnymi, starszymi rodzicami na gminę. Brak jest ze strony dorosłych dzieci chęci zaopiekowania się nimi, a najprostszą metodą wydaje się być pozbywanie osób starszych i oddawanie ich do instytucji zapewniających całodobową opiekę.
11. potwierdzanie prawa do świadczeń opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych –plan budżetu 300zł, budżet przyznawany w oparciu o wydatkowane środki.
12. wynagrodzenie należne opiekunowi z tytułu sprawowania opieki przyznane przez sąd – plan 3.037zł, wykonanie za I kwartał bieżącego roku 2.775zł. Braki w tym zakresie wynoszą ok. 12.000zł. Oczekujemy na zwiększenie planu przez Wojewodę Kujawsko-Pomorskiego.
13. stypendia szkolne – plan budżetu 47.500zł, wykonanie za I kwartał bieżącego roku 16.757,89zł. Przewidywane wykonanie 84.000zł, brakujące środki ok. 36.500zł.
14. wspieranie rodziny i piecza zastępcza – nowe zadanie w pomocy społecznej, polegające m.in. na ponoszeniu częściowych opłat za pobyt dzieci w pieczy zastępczej, zatrudnianiu asystentów rodziny i pokrywanie kosztów funkcjonowania rodzin wspierających. W planach na 2012 rok szacowaliśmy na ten cel kwotę 49.784zł, jednak z uwagi, że po raz pierwszy realizujemy powyższe zadanie trudno jest określić zapotrzebowanie na ten cel.

opracowała Mirella Kryszewska

w zastępstwie Kierownika
Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej
w Siciemku

mgr Mirella Kryszewska